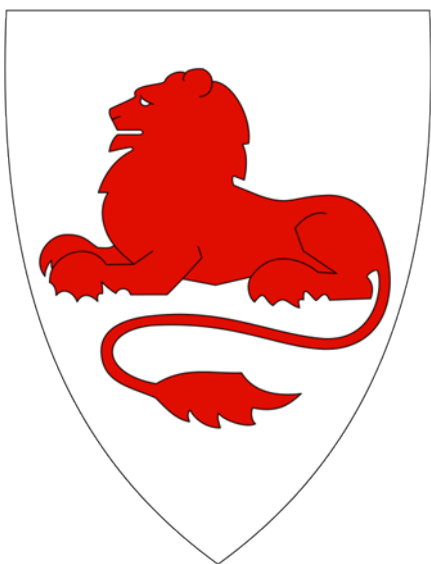

Rødøy kommune

Perspektivmelding 2025-2028

Kilbognhamn

Foto: Harald E. Erichsen

Innhold

Innledning.....	3
Bakgrunn og formål med perspektivmeldingen.....	4
Bakgrunn for perspektivmeldingen.....	4
Formål med perspektivmeldingen	5
Metodikk og datagrunnlag	6
Overordnede utviklingstrekk i kommunene.....	7
Demografiske endringer.....	7
Teknologisk utvikling og digitalisering.....	7
Økonomiske utfordringer og muligheter	7
Klimaendringer og miljøutfordringer	8
Sosiale endringer og velferd.....	8
Status for kommune 2024 - Der folk bor.....	8
Oppsummering.....	10
Tjenestebehov og samfunnsutvikling i kommunen	11
Befolkningens behov for kommunale tjenester	11
Helse- og omsorgstjenester.....	11
Oppvekst, skole og utdanning.....	11
Boligpolitikk og infrastruktur	12
Sosialtjenester og integrering.....	12
Bærekraftig samfunnsutvikling	12
Innovasjon og teknologisk utvikling	12
Oppsummering.....	12
Klimapolitikk og bærekraftig utvikling i kommunen	13
Klimautfordringer og tilpasning	13
Utslippsreduksjon og grønn omstilling.....	13
Naturmangfold og miljøvern	13
Oppsummering.....	14
Teknologi og digitalisering	14
Digital transformasjon i offentlig sektor	14
Smart kommune-løsninger	14
Datasikkerhet og personvern	14
Teknologi som verktøy for innbyggermedvirkning	15
Oppsummering.....	15
Involvering og medvirkning fra innbyggerne i kommunen	15
Bruk av digitale verktøy for innbyggermedvirkning.....	15
Konklusjon	16

Utviklingstrekk og utfordringer for Rødøy	17
Demografi.....	17
Demografiutgifter	21
Hvordan kan de langsiktige utfordringene i kommunesektoren møtes?	22
Kommunens økonomiske situasjon.....	23
Nøkkeltall og status for kommunens økonomi	24
Inntektssystemet og statlige overføringer	24
Økonomiske utfordringer og muligheter	26
Langsiktig bærekraft i kommuneøkonomien	26
Omstilling Rødøy 2025	28
Anbefalte strategier og tiltak for å sikre bærekraftig utvikling.....	29
Beskrivelse av ulike politisk prioriterte områder	30
Risiko- og sårbarhetsanalyse	31
Oppsummering av Perspektivmelding for Rødøy kommune	31
Vedlegg	33
Folkehelseprofil Rødøy kommune 2024.....	33
Oppvekstprofil Rødøy kommune 2024	33
KOSTRA og nøkkeltall 2023	33
Referanser	33
Eksterne analyser og rapporter	33

Innledning

«Arbeidet som utføres av kommunene betyr mye for folks hverdag. Det er kommunen som sørger for at veiene brøytes og feies og at avfallsdunkene tømmes, at det finnes barnehageplasser, at barn og unge får en god skolehverdag, at vi har en fastlege som kan gi oss medisin og at våre eldre får god omsorg. Alt dette skjer innenfor rammen av demokratiet, der vi velger folk som skal representere oss og som prioriterer hva skattepengene skal brukes til. Erfaringene fra pandemien, og nå mottak av flyktninger fra Ukraina, har vist at kommunesektoren har evne til å gjennomføre samfunnsoppdraget på en god og tillitvekkende måte, også under kraftig endrede rammevilkår.»

Slik innleder administrerende direktør i KS sine forord i forbindelse med publisering av rapporten «Status kommune 2022 – Der folk bor».

Et viktig kjennetegn ved det norske kommunesystemet er det såkalte generalistkommuneprinsippet. Dette prinsippet innebærer at alle kommuner, med svært få unntak, har de samme oppgavene uansett innbyggertall, bosettingsstruktur, økonomi eller andre kjennetegn. Som generalistkommune skal kommunene ha det samme ansvaret og håndtere de samme kravene til tjenester til sine innbyggere, ivareta planleggings- og utviklingsoppgaver i lokalsamfunnet, utføre oppgavene som myndighetsutøver, og ivareta demokratiske funksjoner.

Kommunesektoren står overfor flere utfordringer som skal løses i et langsiktig perspektiv. Hvilke verktøy har vi for å vite at de valgene vi gjør i dag bidrar til ønsket utvikling? Perspektivmeldingen er et slikt verktøy som kan hjelpe kommunen i å ta valg og legge strategier som styrker bærekraften og robustheten i møte med framtidens utfordringer. Disse utfordringene omfatter ikke bare lokale oppgaver, men i økende grad også nasjonale og globale utfordringer. Det blir flere eldre personer, samtidig som det blir færre i arbeidsfør alder. Dette vil få konsekvenser for våre fremtidige tjenesteleveranser. Kommunen skal bidra til en god utvikling av lokalsamfunnet. Det handler om å se muligheter, og å legge til rette for nyskaping. Det handler om å møte den demografiske utviklingen og innbyggernes behov for velferdstjenester. Og det handler om å være en god og bærekraftig kommune å bo og jobbe i.

De siste årene har vi sett gradvis strammere inntektsrammer gjennom rammeoverføringene fra staten. Denne utviklingen kan vi forvente vil fortsette og dette stiller store krav til omstilling og effektivisering. Samtidig ser vi at klimaendringene utfordrer oss på flere områder, både gjennom vår oppgave som planmyndighet og på beredskapsområdet. Også vi i Rødøy kommune må ta inn over oss at vi har et lokalt ansvar for de politiske prioriteringer på en lang rekke av de områdene som bærekraftmålene handler om. Eksempler på dette er helse-, sosial- og omsorgstjenester, utdanning, tekniske tjenester, beredskap, smittevern, vannforsyning, arealplanlegging og infrastruktur, kollektivtransport og tiltak for miljø.

På samtlige områder hvor vi har en samfunnsoppgave er det behov for et godt og helhetlig kunnskapsgrunnlag. Denne kunnskapen gir oss et felles utgangspunkt for å utvikle kommunen. Perspektivmeldingen for 2025 - 2028 søker å gi en slik oversikt og helhetlig kunnskap om vår kommune.

Bakgrunn og formål med perspektivmeldingen i kommunen

Perspektivmeldingen er et strategisk dokument som gir en overordnet analyse av de langsiktige utfordringene og mulighetene kommunen står overfor. Den tar for seg både økonomiske, demografiske, sosiale og miljømessige forhold som vil påvirke kommunens utvikling de neste tiårene. I en tid preget av raske endringer, som demografisk skifte, klimaendringer, teknologisk utvikling og økte krav til offentlig tjenesteyting, er det viktig at kommunen har et godt grunnlag for å planlegge og tilpasse seg fremtidens behov.

Bakgrunn for perspektivmeldingen

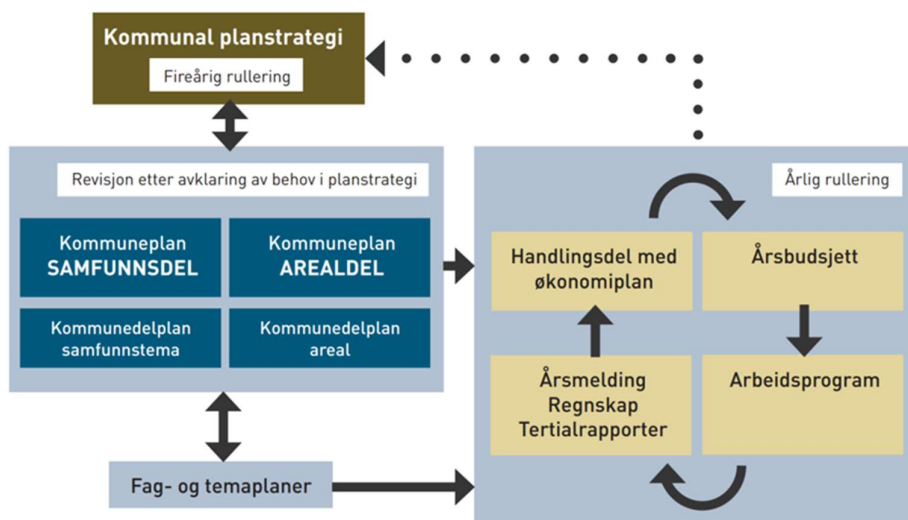
Kommunen opererer i et samfunn som er i stadig endring. Befolkningsvekst, aldrende befolkning, urbanisering, klimaendringer og nye forventninger til offentlige tjenester stiller nye krav til hvordan kommunen planlegger og forvalter sine ressurser. Videre øker presset på kommunens økonomi, og det blir stadig viktigere å finne balanserte løsninger som sikrer bærekraftig utvikling både økonomisk og miljømessig.

Regjeringen har tidligere understreket viktigheten av at norske kommuner utarbeider langtidsplaner for å møte disse utfordringene, og perspektivmeldingen er et svar på dette behovet. Den gir kommunen mulighet til å analysere trender, identifisere utfordringer og utvikle strategier for hvordan disse kan håndteres på en proaktiv måte

Kommuneplanen skal ifølge plan og bygningsloven ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen, og skal gi retningslinjer for hvordan kommunens egne mål og strategier skal gjennomføres i kommunal virksomhet og ved medvirkning fra andre offentlige organer og private.

For at det kommunale plansystemet skal fungere effektivt, må det være en god kobling mellom kommuneplanens samfunnsdel, kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningsloven og økonomiplan etter kommuneloven. Kommunedelplaner for temaer eller virksomhetsområder skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. I Rødøy er økonomiplanen handlingsdel til kommuneplanen.

Perspektivmelding for kommunen er et frittstående dokument som søker å gi en oversikt over de langsiktige utviklingstrekkene og utfordringene kommunen står overfor, og som danner grunnlaget for strategisk planlegging og beslutningstaking. Denne perspektivmeldingen skal rulleres årlig, og legges fram hvert år i forkant av budsjettbehandlingen. Det vil da markere oppstart på prosessen med handlingsplan, økonomiplan og budsjett. Denne arbeidsmetoden er i tråd med statlig veileder for planstrategi. Se planhjulet i figuren nedenfor.

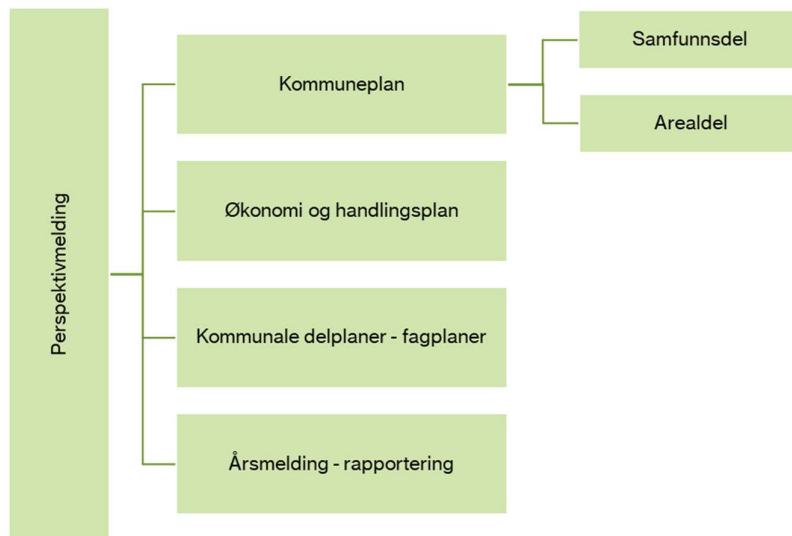

Formål med perspektivmeldingen

Formålet med perspektivmeldingen er å gi en helhetlig og langsiktig analyse av kommunens utvikling, og å legge til rette for strategiske beslutninger som kan sikre en bærekraftig tjenesteyting og samfunnsutvikling. Dette gjøres gjennom å:

- **Identifisere fremtidige utfordringer og muligheter:** Meldingen ser på demografiske endringer, klimautfordringer, teknologisk utvikling og økonomiske trender som vil påvirke kommunens fremtid.
- **Sikre langsiktig planlegging:** Gjennom perspektivmeldingen kan kommunen utvikle strategier for å møte fremtidige behov på en bærekraftig måte, både når det gjelder økonomi, tjenester og samfunnsutvikling.
- **Styrke politiske beslutningsprosesser:** Ved å gi innsikt i langsiktige utfordringer og muligheter, legger meldingen grunnlaget for bedre politiske beslutninger som ivaretar både nåværende og fremtidige behov i kommunen.
- **Forbedre tjenesteytingen:** Meldingen skal bidra til at kommunen kan tilpasse sine tjenester til endringer i befolkningens behov, teknologiske muligheter og samfunnsutvikling.
- **Øke bevisstheten om bærekraft:** Både miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft er sentrale målsettinger i kommunens planer for fremtiden.

Gjennom perspektivmeldingen legges det til rette for at kommunen kan forberede seg på fremtidige utfordringer og ta nødvendige grep for å sikre en robust, bærekraftig og inkluderende samfunnsutvikling. Figuren under viser sammenhengen mellom perspektivmeldingen og andre kommunale planer.

Kommuneplanens samfunnsdel er det politiske grunnlag som gir premisser for hvilke områder det er innhentet kunnskap om til perspektivmeldingen. Bærekraftig utvikling, folkehelse og klimatilpasning er et overordnet tema for hele kommuneplanen. Inneværende kommuneplans fem definerte satsingsområder beskriver det strategiske retningsvalget for samfunnsutviklingen i Rødøy. Disse er definert som;

- Oppvekst – livsmestring og kvalitet
- God helse og omsorg – gjennom hele livet
- Befolkningsutvikling – snu nedgang til vekst
- Næringsutvikling – allsidighet og økt verdiskapning
- Arealstrategiene – realisere fordelene ved god plass

For hvert av satsingsområdene er det formulert mål og strategier som definerer

- Dette skal vi oppnå
- Dette gjør vi for å få det til

Metodikk og datagrunnlag

For å velge riktige strategier og tiltak for å møte utfordringene må kommunens administrasjon og politikere ha et godt kunnskapsgrunnlag for planer og beslutninger. Av og til er heller ikke realitetene slik vi tror de er, eller hvordan de tilsynelatende er i den praktiske hverdagen. Derfor etterstreber dette dokumentet å se på utviklingen gjennom statistiske sammenhenger og å gå i dybden, gjennom kunnskapen og erfaringene som fagkompetansen besitter.

I mange sammenhenger kan statistikk gi pekepinn på retningen samfunnsutviklingen går i. Den vil likevel aldri gi et helhetlig virkelighetsbilde. For å unngå feiltolkninger kreves det at en setter seg godt inn i hva statistikken faktisk kan si noe om før man tar den i bruk. Erfaringsbasert kunnskap fra kommunens fagkompetanse er et viktig supplement om forhold i Rødøysamfunnet. I tillegg er det viktig at kommune-organisasjonen og lokalsamfunnet drøfter hva som er forutsetninger for en bærekraftig utvikling for landet som helhet.

Utviklingstrekk underbygges med statistikk der denne fins, hovedsakelig hentet fra Statistisk sentralbyrå sin KOSTRA-database. Som standard brukes statistikk fra de 5 siste årene. Der ikke annet er angitt er det brukt SSB sin KOSTRA-database, der en sammenlikner med gruppe 15 (sammenliknbare kommuner), et utvalg av sammenliknbare kommuner som har rapportert inn KOSTRA tall for 2023, KOSTRA gruppe 15 og Nordland. En har både brukt utgiftstall fra KOSTRA, samt tall på tjenesteproduksjon (dekningsgrader mv). I forbindelse med beregningen av utgiftstallene er disse justert for utgiftsbehov i Rødøy kommune, i henhold til KMD 1,5106 på landsbasis for 2025.

Overordnede utviklingstrekk i kommunene

Utviklingen innenfor kommunesektoren påvirkes av en rekke nasjonale og globale trender som former samfunn, økonomi og miljø. Dette er faktorer som i stor grad også påvirker den fremtidige utviklingen i Rødøy kommune. For å sikre en bærekraftig fremtid, er det avgjørende at kommunen forstår og tilpasser seg disse utviklingstrekken. Denne delen av perspektivmeldingen beskriver de viktigste overordnede utviklingstrekken som kommunen må forholde seg til i de kommende årene.

Demografiske endringer

Demografiske endringer er en av de mest sentrale utviklingstrekken som påvirker kommunens planlegging og tjenesteyting.

- **Aldrende befolkning:** Som i mange andre deler av Norge og Europa, forventes det at andelen eldre i kommunen vil øke. Dette vil øke behovet for helse- og omsorgstjenester, samt tilpasning av boligtilbud og infrastruktur til en eldre befolkning. Samtidig vil en aldrende befolkning kunne føre til færre personer i yrkesaktiv alder, noe som kan utfordre kommunens økonomiske bæreevne og rekruttering til arbeidsmarkedet.
- **Økt urbanisering:** Flere flytter til byområder og sentrale strøk, noe som fører til vekst i enkelte deler av kommunen, mens andre områder kan oppleve fraflytting og befolkningsnedgang. Dette skaper ulike utfordringer for boligbygging, infrastruktur og tjenesteyting.
- **Mangfold og innvandring:** En økt andel innvandrere og flerkulturelle innbyggere kan bidra til et mer mangfoldig samfunn. Dette krever tilpasninger innen språk, utdanning, integrering og arbeidsmarkedstiltak, slik at kommunen kan sikre god inkludering og utnytte ressursene fra alle samfunnsgrupper.

Teknologisk utvikling og digitalisering

Teknologiske fremskritt og digitalisering skaper nye muligheter for hvordan kommunen kan organisere og levere tjenester.

- **Digitalisering av offentlige tjenester:** Det forventes en økende digitalisering av kommunens tjenester, noe som kan forbedre tilgjengelighet og effektivitet. Teknologiske løsninger, som digitale plattformer for innbyggerdialog og automatiserte tjenester, vil være viktige for å møte innbyggernes behov på en kostnadseffektiv måte.
- **Velferdsteknologi:** Innen helse- og omsorgssektoren vil velferdsteknologi spille en stor rolle i å møte det økende behovet for tjenester til eldre og pleietrengende. Dette inkluderer blant annet smarte hjelpemidler som gjør det mulig for eldre å bo hjemme lenger, og digitale løsninger for oppfølging av pasienter.
- **Arbeidsmarked og kompetanse:** Digitalisering påvirker også arbeidsmarkedet, hvor etterspørselen etter teknologisk kompetanse øker. Kommunen må legge til rette for kompetanseutvikling, både i offentlig sektor og lokalt næringsliv, slik at arbeidsstyrken er rustet for fremtidens krav.

Økonomiske utfordringer og muligheter

Kommunen står overfor økonomiske utfordringer knyttet til økte tjenestebehov, samtidig som den må håndtere begrensede inntekter og krav til bærekraftig økonomisk styring.

- **Press på kommunens økonomi:** En aldrende befolkning, økte helseutgifter og forventninger om forbedrede tjenester kan skape et stort press på kommunens budsjetter. Det blir nødvendig med effektiv ressursbruk, prioritering av kjerneoppgaver og innovasjon i tjenesteleveransen.
- **Næringsutvikling og arbeidsplasser:** For å sikre økonomisk vekst og et bærekraftig arbeidsmarked, må kommunen støtte opp under utvikling av lokalt næringsliv,

entreprenørskap og nye næringer. Teknologi, grønn energi og bærekraftige løsninger er områder med stort potensial for fremtidig vekst.

Klimaendringer og miljøutfordringer

Klimaendringene utgjør en av de største utfordringene for kommunens fremtid. Økt fokus på bærekraft og miljøtiltak er avgjørende for å møte både nasjonale og internasjonale klimamål.

- **Klimatilpasning:** Hyppigere ekstremvær, som flom, stormer og tørke, krever at kommunen tilpasser sin infrastruktur og arealforvaltning for å redusere risikoen for skade. Dette innebærer også å bygge robust infrastruktur som tåler fremtidige klimautfordringer.
- **Bærekraftig utvikling:** Kommunen må innlemme miljøhensyn i all planlegging, inkludert transport, energi, boligbygging og arealbruk. Grønne løsninger, som energieffektivisering, sirkulær økonomi og naturbaserte løsninger, er alle viktige for å oppnå en bærekraftig utvikling.

Sosiale endringer og velferd

Samfunnet er i stadig endring, noe som påvirker hvordan kommunen må tilpasse sine tjenester for å sikre velferd og inkludering for alle innbyggere.

- **Økt ulikhet og utenforskap:** Økonomiske og sosiale ulikheter kan føre til økt utenforskap, spesielt blant utsatte grupper som ungdom, innvandrere og personer med lav inntekt. Kommunen må styrke innsatsen for å sikre at alle får tilgang til nødvendige tjenester og deltar i samfunnet.
- **Folkehelse:** Folkehelsen påvirkes av faktorer som livsstil, psykisk helse, økonomiske forhold og tilgang til helsetjenester. Forebyggende tiltak, fysisk aktivitet og psykisk helsetilbud er viktige for å redusere behovet for omfattende helse- og omsorgstjenester.

Status for kommune 2024 - Der folk bor

Årlig utgir KS en publikasjon som søker å beskrive status for kommunesektoren. Hftet setter fokus på de viktigste utviklingstrekk som påvirker alle kommuner i større eller mindre grad. Årets «Status for kommune 2024 - Der folk bor» redegjør for følgende sentrale utviklingstrekk.

Store utfordringer må håndteres

Generelt står kommunesektoren overfor store utfordringer som krever raske omstillinger og tydeligere politisk lederskap nasjonalt, regionalt og lokalt. Og oppgavene skal løses med mindre ressurser. Flere mål- og interessekonflikter bidrar til at politiske prioriteringer blir tøffere. Samtidig er sektorisert statlig styring en hemmer for omstilling i kommunesektoren.

Urolige tider bidrar til trangere kommuneøkonomi og tøffe prioriteringer

Både geopolittikk og særtrekk i norsk økonomi påvirker de økonomiske utsiktene til kommunesektoren. Behovet for å finansiere helse- og omsorgstjenester, klima- og miljøtiltak, og forsvar og samfunnssikkerhet vil øke mer enn statenes finansieringsmuligheter.

Demografiendringer gir helse- og omsorgsutfordringer og behov for omstilling

Mange kommuner får færre innbyggere, samtidig som sammensetningen av eldre og unge endrer seg. Vi blir flere eldre og vi lever lengre. Samtidig blir det færre i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist, som betyr at aldersbæreevnen går nedover og at kommunene må omstille tjenester.

Vedvarende mangel på arbeidskraft og kompetanse

Den demografiske utviklingen vil føre til at vi mangler arbeidskraft og kompetanse i hele arbeidslivet. For kommunene blir utfordringen størst i helse og omsorg, og i barnehagesektoren. Vi kan ikke rekruttere oss ut av rekrutteringsutfordringene, og behovet for en helhetlig omstilling er nødvendig. Kommunene blir tvunget til å tenke helt nytt som arbeidsgivere, og det er nødvendig med store omstillinger i hvordan tjenester utføres og organiseres.

Kommunene må planlegge for at tilgang på arbeidskraft og kompetanse blir mer og mer begrenset.

For mange står utenfor arbeidsliv og utdanning

Selv om flere unge fullfører videregående opplæring, er det for mange som står utenfor arbeid og utdanning. Utenforskap koster, både for de unge, deres familier og for samfunn. Utenforskap forsterker også utfordringene med knapphet på arbeidskraft og kompetanse. Forskere peker på sektorisering og mangel på tverrsektorielt samarbeid som viktige grunner til at vi ikke lykkes med å forebygge utenforskap.

Kort tid på å kutte klimautslipp og sikre naturmangfold

Å løse klima- og naturkrisen krever store endringer raskt, både globalt, nasjonalt og lokalt. Kommunene har en viktig rolle i det grønne skiftet for å ta vare på naturen, få ned klimautslipp, og gjøre tilpasninger til et klima i endring. Men vi har kort tid, det koster, og utbygging av fornybar energi er nødvendig for å bidra til å løse klimakrisen.

Bærekraftig arealbruk utfordres av interessemotsetninger

Bærekraftig arealbruk er en viktig nøkkelfaktor i arbeidet med å bremse klimaendringene, og den viktigste enkeltfaktoren i arbeidet med å stanse nedbygging og tap av natur. Kommunenes arbeid med bærekraftig arealbruk utfordres av interesseavveininger, for eksempel behovet for næringsarealer. Dialog og samarbeid som sikrer gode prosesser er særlig viktig for kommuner med reinbeitedistrikt og reindrift.

Økt risiko for kriser og uønskede hendelser

Flom og skred, tørke, pandemi, flyktningstrøm, og hackerangrep mot digital infrastruktur er eksempler på hendelser som kommunene må være forberedt på. Økt behov for forebygging, tilpasning, beredskap, og reparasjon etter klimaskapte ødeleggelser merkes tydelig i mange kommuner. Både klimaendringer og den geopolitiske situasjonen gjør at samarbeid om totalforsvaret, samfunnssikkerhet og beredskap er blitt mer viktig.

Fremtidig tilgang på kraft

Mange kommuner, særlig i Nord-Norge, har i mange tiår tatt for gitt en stabil og forutsigbar tilgang på kraft. Slik er det ikke lenger. Energiknapphet og høye energipriser er blitt vanlig, også i Norge. Dersom

Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon, og dersom tilgang på fornybar kraft skal være konkurransefortrinn for norsk industri trenger vi et taktskifte for økt produksjon av fornybar energi.

Økende fattigdom og ulikhet

Dyr tid gir økt fattigdom og økte ulikheter. Siste halvannet året har andelen vanskeligstilt på boligmarkedet økt betydelig. Presset på å skaffe boliger til vanskeligstilte øker i mange kommuner, og det blir mer utfordrende for flere grupper å komme inn på boligmarkedet.

Digitalisering med ulik fart og kraft

Digitalisering er nødvendig, men krevende for kommunesektoren. Kvaliteten på digital infrastruktur påvirker hvor effektivt man kan digitalisere, hvor stabile de digitale tjenestene er og hvor sårbar man er for dataangrep. Kommunesektoren står overfor juridiske, organisatoriske, tekniske og etiske utfordringer i digitaliseringen. Kommunene har ulik kompetanse og ulike økonomiske forutsetninger for å ta i bruk digitale løsninger. I tillegg vil gevinstene ved å digitalisere tjenester varierer stort mellom kommunene.

Demokratiet kan utfordres

Demokratiet i Norge har generelt høy tillit, men svekket tillit til demokratiske institusjoner og aktører kan bli en utfordring også i Norge. Et tøffere offentlig ordskifte og hets og trusler mot lokale folkevalgte har bidratt til at mange lokalpolitikere vurderer å slutte. Mange kommuner har utfordringer med å ivareta sitt lovpålagte ansvar. Samtidig øker forventningene fra innbyggere og statlige myndigheter. Behovet for tøffere prioriteringer kan svekke tilliten til lokaldemokratiet.

Oppsummering

Kommunens utvikling påvirkes som vi ser av en rekke komplekse og sammenvevde faktorer. Demografiske endringer, teknologisk utvikling, økonomiske utfordringer, klimaendringer og sosiale forhold vil kreve nøye planlegging og tilpasning. For å møte disse utfordringene må kommunen satse på innovasjon, bærekraftig utvikling og inkludering, samt sørge for god økonomisk styring. Det er viktig at kommunen tar en proaktiv tilnærming til disse utviklingstrekkene for å sikre god livskvalitet og tjenester for fremtidige generasjoner

Tjenestebehov og samfunnsutvikling i kommunen

Kommunen har ansvar for å levere en rekke tjenester som er avgjørende for innbyggernes velferd, som helse- og omsorgstjenester, utdanning, infrastruktur, boligpolitikk og sosiale tjenester. For å møte framtidens behov må kommunen ta hensyn til både demografiske og sosiale endringer, teknologisk utvikling, samt miljø- og klimautfordringer. Dette krever strategisk planlegging for å sikre at tjenestene er bærekraftige og tilpasset de ulike behovene i samfunnet.

Befolkningens behov for kommunale tjenester

Tjenestebehovene i kommunen er i stadig utvikling som følge av demografiske endringer. En aldrende befolkning, økt urbanisering, og variasjoner i fødselsrater har stor påvirkning på hvilke tjenester som etterspørres. For eksempel vil en kommune med en aldrende befolkning ha behov for å styrke helse- og omsorgstjenester, mens en kommune med høy andel barnefamilier vil ha behov for flere barnehager og skoler.

Kommunen må også ta hensyn til sosiale forskjeller og hvordan disse påvirker tjenestebehovene. Ulike grupper i befolkningen har varierende behov avhengig av sosioøkonomiske forhold, helse, utdanningsnivå og kulturell bakgrunn. Kommunen må derfor sørge for at tjenestetilbudet er rettferdig og tilgjengelig for alle.

Helse- og omsorgstjenester

Kommunens helse- og omsorgstjenester spiller en nøkkelrolle i å sikre innbyggernes livskvalitet. Med en aldrende befolkning øker behovet for eldreomsorg, tilpasset helseoppfølging og hjemmebaserte tjenester. Samtidig er det viktig å sette søkelys på forebygging og helsefremmende tiltak som kan redusere behovet for omfattende helsetjenester senere. Teknologi som velferdsteknologi, telemedisin og digitale helseløsninger vil spille en viktig rolle i å effektivisere helse- og omsorgssektoren.

Noen viktige områder innen helse- og omsorgstjenester inkluderer:

- **Hjemmebasert omsorg:** Å gi eldre og funksjonshemmede muligheten til å bo hjemme lengst mulig ved hjelp av hjemmehjelp og digitale omsorgstjenester.
- **Forebygging og helsefremming:** Tiltak som fremmer fysisk og psykisk helse, for eksempel helsestasjoner, frisklivssentraler, og kampanjer for sunn livsstil.
- **Sykehjem og spesialiserte institusjoner:** For de som trenger mer omfattende pleie og oppfølging.

Oppvekst, skole og utdanning

Barnehager og skoler er sentrale tjenester i kommunen og er avgjørende for å sikre barn og unge et godt grunnlag for videre utdanning og arbeidsliv. Kommunen må tilpasse sitt tilbud til endringer i fødselstall, innvandring og flyttemønstre, og sikre at det finnes tilstrekkelig med plasser i barnehager og skoler.

Utviklingen innen utdanning handler ikke bare om kvantitet, men også kvalitet. Kommunen må jobbe for å styrke innholdet i undervisningen, tilby godt kvalifiserte lærere, og sikre at skolene har tilstrekkelige ressurser for å møte både faglige og sosiale utfordringer. Det er også viktig å tilrettelegge for livslang læring og kompetanseutvikling gjennom voksenopplæring og fagopplæring.

Boligpolitikk og infrastruktur

En bærekraftig boligpolitikk er viktig for å sikre at alle innbyggere har tilgang til egnede boliger til overkommelige priser. Kommunen må planlegge for boligbygging som møter befolkningsveksten, samtidig som den tar hensyn til miljøhensyn og bærekraft. Dette innebærer å utvikle boligområder som er godt knyttet til kollektivtransport, skoler, arbeidsplasser og grøntområder.

Infrastrukturen må også tilpasses fremtidige behov. God infrastruktur bidrar til både økonomisk vekst og sosial velferd. Investering i moderne transportløsninger, trygg veibygging, vann- og avløpssystemer, samt digital infrastruktur som bredbånd, er avgjørende for å støtte vekst og utvikling i kommunen.

Sosialtjenester og integrering

Kommunen har et ansvar for å sikre velferd og sosialt sikkerhetsnett for innbyggere som står i utfordrende livssituasjoner. Dette inkluderer økonomisk bistand, rusomsorg, og tiltak for å bekjempe fattigdom og sosial eksklusjon. I tillegg må kommunen arbeide for å fremme integrering av innvandrere og minoriteter gjennom språkopplæring, arbeidsmarkedstiltak, og tilrettelegging for deltakelse i samfunnet.

Bærekraftig samfunnsutvikling

Bærekraftig samfunnsutvikling krever at kommunen tar hensyn til både miljømessige, økonomiske og sosiale faktorer i sin planlegging og tjenesteyting. Dette innebærer en balanse mellom å utvikle nye boliger og infrastruktur, samtidig som natur- og kulturmiljøer ivaretas. Klima- og miljøhensyn må innlemmes i alle kommunens beslutninger, enten det gjelder transportløsninger, bygging av offentlige bygg, eller arealforvaltning.

Innovasjon og teknologisk utvikling

Teknologisk utvikling kan bidra til å effektivisere og forbedre kommunale tjenester. Innovasjon i offentlig sektor handler om å finne nye løsninger som møter innbyggernes behov på en mer effektiv og bærekraftig måte. Dette kan inkludere alt fra digitalisering av tjenesteleveranse til bruk av kunstig intelligens for å analysere data og forbedre beslutningstaking.

Eksempler på teknologi som kan forbedre tjenestetilbudet inkluderer:

- **Velferdsteknologi:** Teknologi som hjelper eldre og pleietrengende med å klare seg selv, som elektroniske medisindispensere og alarmsystemer.
- **Smart steds-utvikling:** Bruk av data og sensorer for å optimalisere tjenester som søppelhåndtering, energibruk og trafikkavvikling.

Oppsummering

Kommunen må kontinuerlig tilpasse sitt tjenestetilbud til samfunnets utvikling og behov. Dette innebærer å møte både demografiske endringer, miljøutfordringer og teknologiske muligheter på en måte som sikrer god livskvalitet og bærekraftig utvikling. Gjennom helhetlig planlegging og innovative løsninger kan kommunen bidra til et trygt og inkluderende samfunn der innbyggernes behov blir møtt på en effektiv og bærekraftig måte.

Klimapolitikk og bærekraftig utvikling i kommunen

Klimapolitikk og bærekraftig utvikling har blitt avgjørende prioriteringer for norske kommuner i møte med de globale klima- og miljøutfordringene. Kommunene spiller en sentral rolle i den grønne omstillingen, siden de er nærmest innbyggerne og forvalter viktige ressurser og tjenester som har stor innvirkning på klimaavtrykket. Gjennom lokale tiltak kan kommunen bidra til å redusere klimagassutslipp, tilpasse seg klimaendringer og fremme en bærekraftig samfunnsutvikling.

Bærekraftig utvikling krever samarbeid på tvers av sektorer og aktører. Kommunen bør jobbe tett med næringslivet, frivillige organisasjoner og innbyggerne for å skape felles løsninger på klima- og miljøutfordringene.

Klimautfordringer og tilpasning

Kommunene må forberede seg på de konkrete effektene av klimaendringene, som vil ha stor innvirkning på lokal infrastruktur, miljø og samfunn. Hyppigere ekstremvær som flom, skred, stormer og hetebølger kan utfordre lokalsamfunnets robusthet. Klimatilpasning handler derfor om å bygge infrastruktur som tåler fremtidens værforhold, beskytte naturressurser og utvikle beredskap for å håndtere klimainduserte kriser.

Eksempler på klimatilpasningstiltak kan være:

- Styrking av overvannshåndtering for å redusere risikoen for flom.
- Sikring av bygg og infrastruktur mot stormer og skred.
- Tilrettelegging for grønne områder som kan bidra til temperaturregulering og håndtering av nedbør.
- Utarbeidelse av beredskapsplaner for håndtering av klimarelaterte hendelser.

Utslippsreduksjon og grønn omstilling

En av de viktigste oppgavene for kommunen er å bidra til reduksjon av klimagassutslipp, både gjennom egne tiltak og ved å tilrettelegge for at innbyggere og næringsliv kan gjøre klimavennlige valg. Kommunen kan redusere sitt eget klimafotavtrykk ved å satse på fornybar energi, energieffektivisering, bærekraftige innkjøp og grønn transport.

Konkrete tiltak for å redusere utslipp kan inkludere:

- **Energisparing og fornybar energi:** Innføring av energieffektive løsninger i offentlige bygg og anlegg, og overgang til fornybare energikilder som solenergi, vindkraft eller biobrensel.
- **Grønn transport:** Tilrettelegging for elbiler ved å bygge ut ladestasjoner, fremme sykkelbruk og gående gjennom utvikling av trygge og effektive sykkelveier, og oppgradering av kollektivtransport med nullutslippskjøretøy.
- **Sirkulær økonomi:** Redusere avfallsmengden gjennom økt satsing på gjenbruk, resirkulering og kompostering. Oppmuntre til lokale initiativer for delingsøkonomi og sirkulære næringsmodeller.
- **Energibruk og fornybar energi:** Kommunen kan være en viktig aktør i denne overgangen ved å stille krav til bruk av fornybare energikilder i bygg og anlegg, og ved å investere i energieffektiviseringstiltak i sine egne bygg.

Naturmangfold og miljøvern

Bærekraftig utvikling handler også om å bevare og styrke naturmangfoldet. Kommunen forvalter store deler av den lokale naturen gjennom arealplanlegging, og beslutninger som tas her har stor innvirkning på økosystemene. For å sikre naturmangfoldet må kommunen legge vekt på å bevare

naturområder, forhindre nedbygging av verdifulle økosystemer, og fremme naturbaserte løsninger i by- og tettstedsutvikling.

Tiltak for å beskytte naturmangfold kan være:

- Verne om viktige naturområder som skoger, våtmarker og kystlinjer.
- Reetablering av naturlige habitater for truede arter.
- Tilrettelegging for grøntområder og urbane naturkorridorer for å styrke det biologiske mangfoldet i byer og tettsteder.

Oppsummering

Klimapolitikk og bærekraftig utvikling er kritiske områder for kommunens fremtidige strategi. Gjennom klimatilpasning, utslippsreduksjon, overgang til fornybar energi og beskyttelse av naturmangfold kan kommunen bidra til en mer bærekraftig fremtid. Samtidig må kommunen sikre bred involvering og samarbeid med innbyggere, næringsliv og andre aktører for å skape varige, grønne løsninger som kan møte både dagens og fremtidens klima- og miljøutfordringer.

Teknologi og digitalisering

Digitalisering har blitt en sentral drivkraft for modernisering og effektivisering av kommunale tjenester. Teknologi spiller en stadig større rolle i hvordan kommunen både leverer tjenester til innbyggerne og organiserer sitt interne arbeid. Å utnytte digitale verktøy kan øke effektiviteten, redusere kostnader og forbedre tilgjengeligheten på tvers av sektorer.

Digital transformasjon i offentlig sektor

Digital transformasjon handler om mer enn bare å ta i bruk ny teknologi; det krever en helhetlig endring i hvordan kommunen jobber. I kommunal sektor betyr dette ofte at gamle, papirbaserte systemer blir erstattet av digitale plattformer som gjør det lettere for både innbyggere og ansatte å få tilgang til informasjon og tjenester. Dette kan inkludere alt fra selvbetjeningsløsninger på nett for søknader og dokumenter, til digitale helseløsninger som muliggjør hjemmebasert pleie og oppfølging.

Smart kommune-løsninger

Smart kommune-konseptet innebærer bruk av teknologi for å forbedre livskvaliteten til innbyggerne, styrke demokratiet og fremme bærekraft. Eksempler på dette kan være sensorteknologi for bedre styring av infrastruktur som vann- og avløpssystemer, smarte energiløsninger som overvåker strømforbruk, og digitale kommunikasjonskanaler som åpner for raskere og mer transparent dialog mellom kommunen og dens innbyggere. Datadrevet beslutningstaking kan også bidra til bedre ressursstyring og mer målrettede tiltak.

Datasikkerhet og personvern

Med økt digitalisering følger også et økt ansvar for å beskytte innbyggernes data. Kommunen håndterer store mengder sensitive personopplysninger, og det er avgjørende at disse behandles i tråd med gjeldende lover og forskrifter, som GDPR. Sikkerheten i IT-systemene må være robust, og kommunen må være forberedt på å håndtere cyberangrep og datainnbrudd. Det innebærer kontinuerlig overvåking av systemer, opplæring av ansatte i sikkerhetsrutiner, og samarbeid med eksterne partnere for å sikre god praksis innen datasikkerhet.

Teknologi som verktøy for innbyggermedvirkning

Digital teknologi gir nye muligheter for innbyggerinvolvering og medvirkning i kommunale prosesser. Plattformene for digital deltakelse, som online spørreundersøkelser, virtuelle folkemøter og apper for tilbakemelding på lokale tjenester, gjør det enklere for flere å delta i beslutningsprosesser, spesielt de som kanskje ikke har mulighet til å møte opp fysisk. Dette kan styrke lokaldemokratiet og bidra til at kommunens planer og prosjekter bedre reflekterer innbyggernes behov og ønsker.

Oppsummering

Digitalisering og teknologi er avgjørende for å møte fremtidens utfordringer på en kostnadseffektiv og bærekraftig måte. Kommunen må fortsette å investere i innovative løsninger som forbedrer både tjenestelevering og samhandling med innbyggerne, samtidig som den opprettholder høy standard for datasikkerhet og personvern. Dette vil bidra til en smartere, mer tilgjengelig og effektiv kommune i fremtiden.

Involvering og medvirkning fra innbyggerne i kommunen

Innbyggerinvolvering er en sentral del av et velfungerende lokaldemokrati. Kommunen har et ansvar for å sikre at innbyggerne får mulighet til å delta aktivt i utviklingen av sitt lokalsamfunn. Dette handler om å skape åpne og tilgjengelige kanaler for medvirkning, styrke tilliten mellom innbyggere og myndigheter, og sikre at innspill og synspunkter blir tatt hensyn til i beslutningsprosesser.

Innbyggernes deltakelse i politiske prosesser er avgjørende for demokratiets legitimitet og effektivitet. Kommunen må legge til rette for at innbyggerne kan påvirke saker som angår dem, enten det gjelder utforming av lokale tjenester, byutviklingsprosjekter eller prioriteringer i budsjettet. For å oppnå dette, er det nødvendig med tilgjengelige arenaer der innbyggere kan komme med innspill og få sin stemme hørt.

Et viktig mål for kommunen er å sikre at alle grupper i samfunnet får mulighet til å delta. Dette gjelder både ungdom, eldre, personer med minoritetsbakgrunn og folk med nedsatt funksjonsevne. Kommunen må aktivt jobbe for å nå disse gruppene ved å tilrettelegge deltakelse på deres premisser. Det kan være gjennom fysiske møteplasser, oversettelser til flere språk, tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse, eller målrettet innsats mot ungdom via sosiale medier.

Bruk av digitale verktøy for innbyggermedvirkning

Digital teknologi gir nye muligheter for å nå ut til flere innbyggere og senke terskelen for deltakelse. Kommunen kan benytte digitale plattformer for å gjøre det enklere for folk å delta i debatter, komme med forslag, og følge utviklingen av ulike prosjekter. Eksempler på digitale verktøy som kan benyttes inkluderer:

- **Nettbaserte spørreundersøkelser:** Gir innbyggerne en enkel måte å gi sine meninger om ulike saker.
- **Digitale plattformer for medvirkning:** Plattformløsninger der innbyggere kan stemme på ideer, foreslå endringer eller diskutere ulike temaer.
- **Sosiale medier:** Effektive kanaler for rask kommunikasjon og tilbakemelding på lokale saker, samt informasjonsdeling om pågående prosjekter og tiltak.
- **Apper og varslingstjenester:** Digitale apper kan brukes til å varsle om nye prosjekter, gi informasjon om kommunale tjenester, og motta tilbakemeldinger fra innbyggerne.

Konklusjon

Innbyggerinvolvering er en viktig nøkkel til å sikre at kommunens beslutninger er forankret i befolkningens behov og ønsker. Ved å styrke dialogen med innbyggerne, utnytte digitale verktøy og sikre bred representasjon, kan kommunen skape et mer inkluderende, demokratisk og effektivt lokalsamfunn. Dette vil bidra til økt tillit, bedre tjenester og mer bærekraftige lokalsamfunnsprosesser.

*Så hvordan står det egentlig til i vår kommune og
hvilke utfordringer står vi overfor i årene som
kommer?*

Utviklingstrekk og utfordringer for Rødøy

Kommuneplanens samfunnsdel, som ble vedtatt i 2020, omfatter visjon, mål og strategier. Visjonen for Rødøy kommune er:

«Skape det gode liv – sammen for kystfolket under polarsirkelen»

Klarer vi å nå målene i samfunnsplanen kan en kanskje bidra til å begrense befolkningsnedgangen over noen år. En må likevel se nøyer på kommunens ressursbruk innen de forskjellige sektorene, og det må i årene framover være vilje til å prioritere også hva kommunen ikke skal øke kostnadene til. Dette kan bli utfordrende, da det vil berøre nivået på eller eksistensen av tjenester innenfor både helse/omsorg og oppvekst. Selv om håpet om vekst stadig er til stede, og nedfelt i samfunnsdelen, så er det viktig å ta realitetene inn i den politiske samtalen om fremtiden.

I denne delen av perspektivanalysen gis en beskrivelse av langsiktige utfordringer og muligheter administrasjonen ser innenfor utviklingsområder som er viktige for samfunn, befolkning og kommunens bærekraftige utvikling.

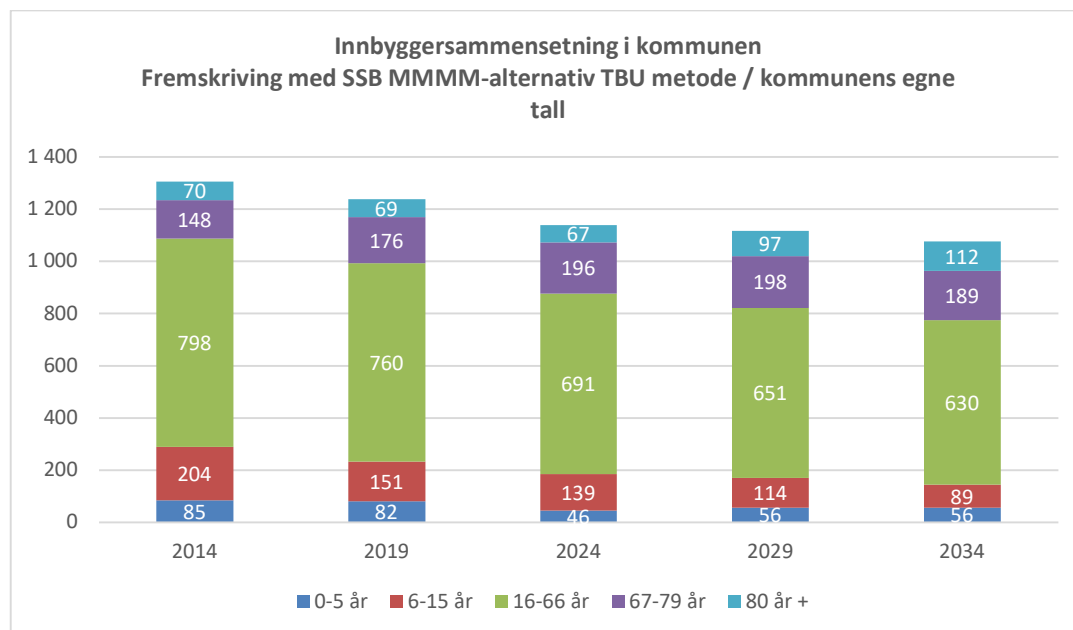
Demografi

Befolkningsframskrivninger er et nyttig verktøy i planleggingen for framtidige behov. Det er umulig å forutsi den framtidige utviklingen helt nøyaktig. Flytting, fruktbarhet, dødelighet og innvandring er usikkerhetskilder når en lager prognoser.

Kunnskap om befolkningssammensetninger og utviklingen av denne danner grunnlaget for planlegging av fremtidens tjenestebehov og hvilke hensyn som bør ivaretas. Denne kunnskapen ligger til grunn for å forstå folkehelseutfordringer og er et utgangspunkt for å vurdere muligheter og utfordringer i fremtiden.

Befolkningsutvikling

Rødøy hadde 1140 innbyggere per 1. januar 2024, en nedgang på 53 siste år. Siste 10 år er nedgangen på 157, og siste 20 år er den på 356 innbyggere. Lavt fødselsoverskudd og liten innflytting gjør at prognosene viser fortsatt nedgang. Den demografiske endringen over tid viser følgende utvikling;

Rødøy har gjennom mange år hatt en nedgang i befolkningen. Prognosene fra SSB tilsier da også at samlet befolkning vil reduseres også for de kommende årene. Vi kunne ønsket at det hadde vært en relativt stabil sammensetning av de ulike alders-gruppene i perioden, men realiteten er at andelen eldre over 67 år øker.

Når vi detaljerer demografiutviklingen for kommunen ser vi at prognosene gir en relativ stor reduksjon i aldergruppen 6-15 år samtidig som antall eldre over 67 år øker og vi får en reduksjon i antall yrkesaktive personer. Samlet sett fortsetter innbyggertallet å synke og antas å ligge på et nivå 1076 innbyggere i 2034.

Framskrivningen fra SSB viser at den yrkesaktive aldersgruppen (16-66 år) reduseres med 40 personer frem mot 2029. Dette betyr at det for Rødøy som samfunn vil være kritisk at man lykkes med å gjennomføre tilstrekkelig ny rekruttering av arbeidskraft og at denne arbeidskraften utgjøres av nye innbyggere som flytter til kommunen. Ny tilflytting krever at vi er i stand til å tiltrekke oss nye innbyggere i sterk konkurranse med våre nabokommuner, ikke minst nærliggende byer på Helgeland og Bodø kommune som regionsenter.

Kommunen har 14 grunnkretser, hvor den største kretsen, Tjong, har 291 innbyggere. Den minste som er Melfjordbotn, har fem innbyggere. På fastlandet i Værangfjorden og Tjongsfjorden bor 665, eller 56 % av innbyggerne. Det har vært en jevn økning der siden 2011, med nedgang siste år. På øyene bor 343 eller 30 % av innbyggerne, med jevn nedgang helt til siste år. I kretsene som grenser mot Rana og Lurøy, mot Sørfjorden og Melfjorden, bor 145 eller 13 % av innbyggerne, med nedgang siste år. Utviklingen har i samme periode vært jevnt nedadgående i disse kretsene samlet og viser følgende status pr. grunnkretsene for 2023;

Grunnkrets	Menn	Kvinner
18360104 Tjong	154	138
18360105 Indre Tjongsfjord	9	12
18360106 Værangfjord	123	123
18360107 Melfjordbotn	6	0
18360108 Østre Sørfjord	9	6
18360109 Vestre Sørfjord	56	61
18360110 Selsøyvik	20	19
18360111 Gjerøy	33	33
18360112 Rødøy	61	80
18360113 Nordnesøy	39	31
18360114 Storselsøy	12	9
18360101 Myken	6	3
18360103 Sleipnes	46	51

Samlet viser siste år følgende sentrale utvikling for kommunens endring i befolkning;

Kilde
Fødte, Statistisk sentralbyrå

Kilde
Flyttinger, Statistisk sentralbyrå

Kilde
Døde, Statistisk sentralbyrå

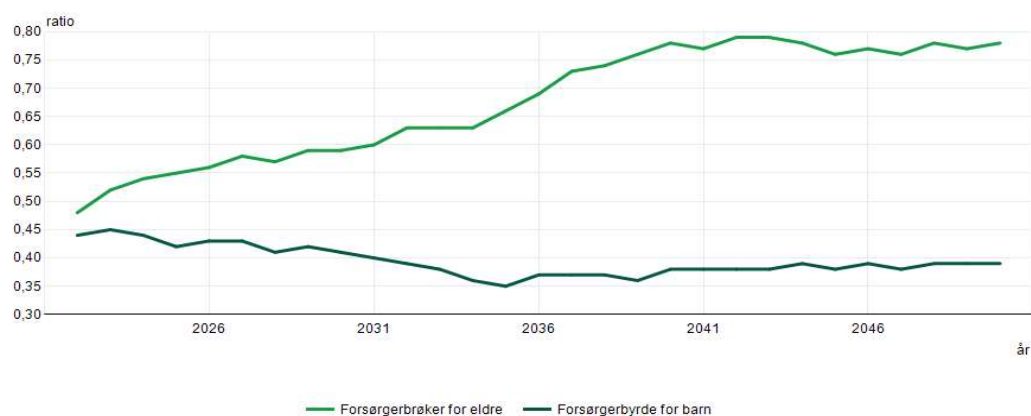

Kilde
Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Spesielt for oppvekstsektoren vil dette være dramatiske tall, der prognosen viser en nedgang for personer i skolepliktig alder på 43% de neste 10 år (2024-2034).

Aldersfordeling og forsørgerbrøk

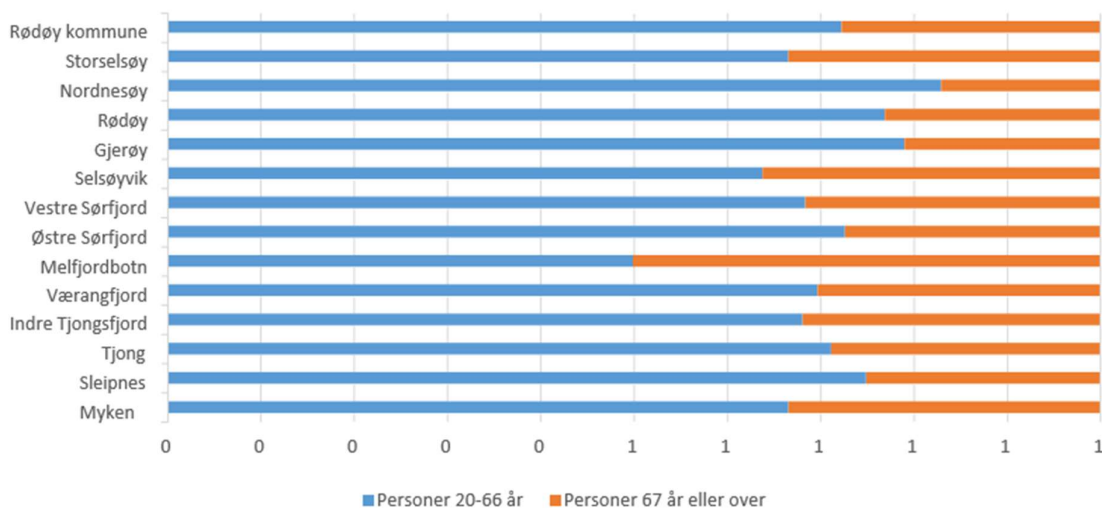
13612: Framskrevne forsørgerbrøker, etter statistikkvariabel og år. Rødøy, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forsørgerbrøken for eldre viser forholdet mellom antall eldre over 65 år per antall personer 20-64 år. Brøken vil øke fra 0,48 i 2023 til 0.78 i 2050 om SSBs prognoser slår til. Forsørgerbrøken for barn viser antall personer under 20 år per antall personer 20-64 år. Brøken vil gå ned fra 0,44 til 0,39.

Forsørgerbrøk per grunnkrets 2023

Det er stor variasjon i aldersfordeling i kretsene, noe som også påvirker forsørgerbrøken for eldre sterkt.

Elevprognoser 2022 – 2028

Spesielt for oppvekstsektoren viser prognosen for demografisk utvikling dramatiske tall, der prognosen viser en nedgang for personer i skolepliktig alder på 36% (50 elever) de neste 10 år.

Grafene nedenfor viser totalt antall elever per trinn og skoleår i Rødøyskolen.

Alle skoler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totalt
2022/2023	14	10	13	18	20	12	13	13	6	20	139
2023/2024	13	14	10	13	18	20	12	13	13	6	132
2024/2025	10	13	14	10	13	18	20	12	13	13	136
2025/2026	5	10	13	14	10	13	18	20	12	13	128
2026/2027	7	5	10	13	14	10	13	18	20	12	122
2027/2028	6	7	5	10	13	14	10	13	18	20	116

Skole/-år	Jektvik	Nesøy	Rødøy	Tjongsfjord	Øresvik	Totalt
2022/23	40	11	19	57	12	139
2023/24	37	11	21	54	9	132
2024/25	39	12	22	53	10	136
2025/26	35	12	22	47	12	128
2026/27	33	12	23	43	11	122
2027/28	32	11	23	40	10	116

Ny opplæringslov - konsekvenser

I ny opplæringslov som trer i kraft fra 1.8.2024 er rett til spesialundervisning delt opp i tre rettigheter: individuelt tilrettelagt opplæring, personlig assistanse, og fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler. Nye lovkrav gir en rekke nye føringer der det nå er presisert at den som skal gi individuelt tilrettelagt

opplæring, må oppfylle kompetansekravene for å bli ansatt i lærerstilling og kompetansekravene for å undervise i de enkelte fagene.

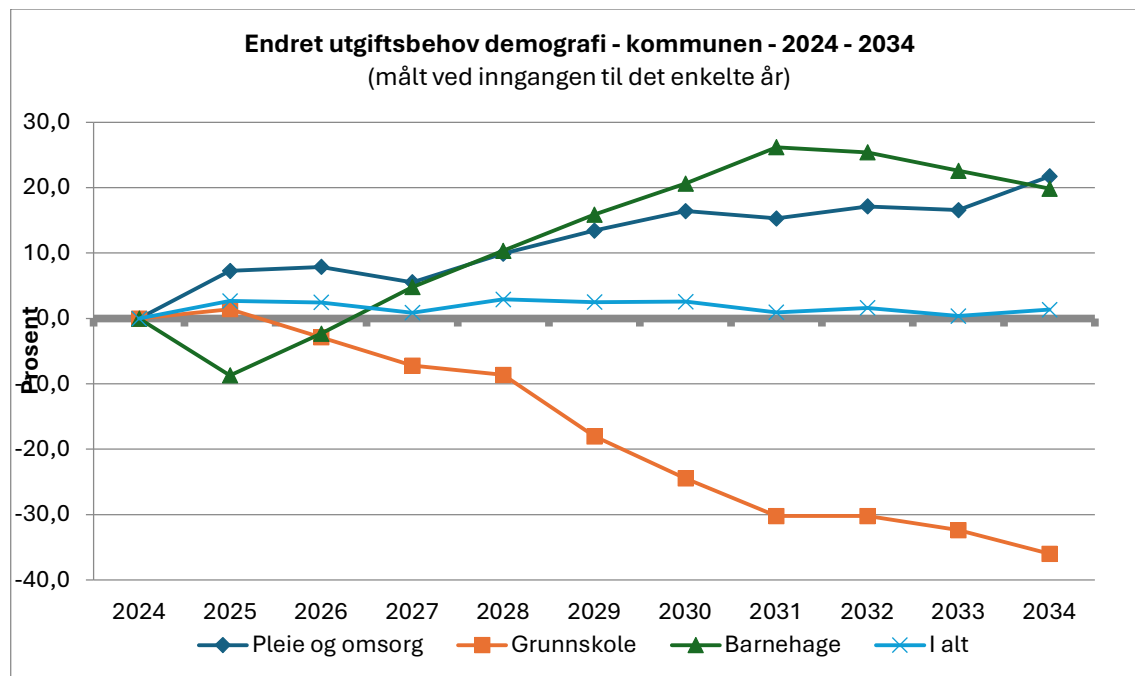
Skjerpede krav til kompetanse og kartlegginger på dette området vil bety mindre lokalt handlingsrom og fleksibilitet, samt økt ressursbehov for grunnskolen i Rødøy. Dette er skjerpende krav som ventelig vil være spesielt krevende å kunne oppfylle for små grendeskoler med redusert elevprognose.

Ny opplæringslov legger enda sterkere føringer for at PP-tjenesten skal hjelpe skolen i det forebyggende arbeidet. Tjenesten skal også komme tidligere inn med veiledning til skolen i saker med bekymringer. Endringene innebærer en større målgruppe for tjenesten å jobbe med enn tidligere.

Demografiutgifter

Demografi innebærer ikke bare en endring av befolkningsstatistikken, men har direkte betydning for kommunens tjenestenivå i årene fremover. Sentralt i å kunne fastsette kommunens fremtidige demografiutgifter er derfor å beregne et anslag for hva befolkningsframskrivninger vil kunne komme til å bety for kommunens brutto utgiftsbehov til sentrale velferdstjenester som grunnskole, barnehage og pleie og omsorgstjenester. Vi blir stadig eldre. Det tyder på bedre helse og på mange måter et bedre liv. Samtidig gir det utfordringer for bærekraften i våre velferdsordninger. KS har utarbeidet en slik regnearkmodell, basert på Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBUs) metodikk og forutsetninger. Vi legger denne til grunn for den kommende gjennomgangen av kommunens forventede endringer i demografikostnader.

Beregningene baseres på analyser av hvordan kommunesektorens utgifter faktisk fordeler seg på individrettede velferdstjenester til de ulike aldersgruppene. De bygger altså ikke på noen sentralt fastsatt norm for tjenestetilbudet. Det legges videre til grunn konstante gjennomsnittskostnader, uendret standard, uendret produktivitet og uendret dekningsgrad. Høyere dekningsgrad eller høyere standard vil isolert sett trekke i retning av økte utgifter, mens økt produktivitet vil trekke i retning av reduserte utgifter.

Kilde; KS Prognosemodell

Beregningene ovenfor illustrerer hvilken utvikling – og utfordringer – som ligger i behovet for omprioritering av kommunens ressurser innen områdene oppvekst og pleie og omsorg.

Anslag årlig endring i kommunens utgiftsbehov (i 1000 kroner) per tjenestoområde som følge av befolkningsendringer

(2024 kroner og endring fra 1.1.2024)

Endring utgiftsbehov per 1.1	Pleie- og omsorg	Grunnskole	Barnehage	Sosial	Helse	Barnevern	SUM RØDØY
2025	3 242	364	-853	-154	118	-78	2 638
2026	277	-1 091	623	-9	0	-60	-261
2027	-1 052	-1 091	702	2	-40	-38	-1 517
2028	1 959	-364	544	-117	1	-37	1 987
2029	1 578	-2 363	544	-23	13	-135	-386
2030	1 329	-1 636	466	-15	-11	-84	49
2031	-516	-1 454	544	-14	-72	-96	-1 608
2032	829	0	-79	-37	-2	-27	684
2033	-251	-545	-272	-50	-32	-51	-1 202
2034	2 294	-909	-272	-22	-30	-110	952
Sum 2025-2034	9 690	-9 090	1 947	-441	-55	-717	1 335

Kilde; KS Prognosemodell

Samlede demografiutgifter omregnet til netto driftsrammer for budsjettåret 2024/2025 ser vi holdes tilnærmet uforandret i den kommende 10 års perioden. I de lange perspektiv så vil netto utgiftsramme til Pleie og Omsorg øke betydelig mens rammene til drift av grunnskole forventes å må reduseres betydelig i samme tidsperiode. En av de største utfordringene knyttet til omstilling for kommunen er derfor å legge til rette for å kunne «danse med demografien» på en slik måte at ressurser re-allokeres ved endringer i demografien.

Denne omstillingen av spesielt grunnskolesektoren ser vi skyter fart allerede i budsjettåret 2026. Årsaken til dette er naturligvis en kraftig reduksjon av elever i skolepliktig alder, noe som vil medføre et stort behov for ressursbruk innenfor denne sektoren. Konsekvensen av ikke å ha evne til slik omstilling innen grunnskolen i kommunen vil åpenbart være at kommunens samlede netto endring i utgiftsbehov øker drastisk da behovet for økte ressurser er en direkte konsekvens av at kommunen vil få en sterk økning i antall pleietrengende, spesielt i aldergruppen 80+. Samlet økt utgiftsbehov innen pleie- og omsorg er i modellen prognostisert til 9,690 mill.

Kommunens endring i demografi mot 2034 viser at behovet for omstilling vil forsterkes i løpet av de kommende 2 årene. Vi kan ikke forvente å kunne levere de samme tjenestene til våre innbyggere som tidligere, verken i omfang eller form, dersom de kommunale tjenestene samlet sett skal være bærekraftig. Den teknologiske utviklingen gjør det mulig å kunne møte brukerne på nye måter. Digitalisering og bruk av ny teknologi kan gi økt produktivitet, frigjøre arbeidskraft og gi innsparinger. Digitalisering og automatisering haster derfor – slik at de menneskelige ressursene brukes smartere der de virkelig trengs.

Hvordan kan de langsiktige utfordringene i kommunesektoren møtes?

(kilde St.mld 31 (2023–2024))

Regjeringen la i februar i år frem Perspektivmeldingen 2024. Meldingen drøfter viktige utfordringer for norsk økonomi, for offentlige finanser og for videreføringen av de norske velferdsordningene i et langsiktig perspektiv. De store linjer i denne meldingen er ikke nevneverdig endret fra sist avlagte perspektivmelding tilbake til 2021.

I årene fremover vil handlingsrommet i statsbudsjettet bli mindre. Det blir flere eldre, noe som vil gi en vekst i utgifter til helse- og omsorgstjenester og til pensjonsutbetalinger. For kommunene vil dette bety vekst i utgifter til pleie- og omsorgstjenesten, og at arbeidskraftbehovet øker innenfor sektoren.

Samtidig vil det bli relativt færre i yrkesaktiv alder, noe som også betyr at veksten i skatteinntekter vil avta.

Regjeringens strategier

For at innbyggerne også på lang sikt skal kunne få gode velferdstjenester, må det gjøres noen grep. Slik kan regjeringens strategier for å møte utfordringene oppsummeres:

- Skape flere jobber
- Verdiskaping og jevn fordeling sikres gjennom at flest mulig er i arbeid
- En effektiv og fremtidsrettet offentlig sektor
- Klima- og miljøutfordringene må møtes med en offensiv politikk

Disse utviklingstrendene utfordrer oss, og for å opprettholde vår velferd må vi finne nye løsninger. Samtidig er det et potensiale i disse utviklingstrendene. Norge er godt posisjonert for fremtiden gjennom en høyt kvalifisert arbeidskraft, har svært høy produktivitet, og gode økonomiske og naturgitte forutsetninger. Men for å utnytte disse fordelene må vi forberede oss på endring og ta riktige valg.

For å møte samfunnsutfordringene må vi jobbe smartere. Innovasjon, digitalisering og bruk av ny teknologi er helt sentralt. Regjeringen vil legge til rette for at innovasjon kan skje gjennom å gi kommunene handlingsrom og insentiver til å innovere.

Kommunesektoren må ha god økonomi for fortsatt kunne gi gode tjenester og satse på fremtidens løsninger. Dette oppnås best med mer rammefinansiering og mindre øremerking, slik at kommunene kan finne lokalt tilpassede løsninger og beholde gevinsten når ting gjøres smartere. Den statlige styringen av kommunesektoren bør baseres på mer målstyring og mindre detaljstyring. Regjeringen ønsker å sette overordnede mål, og har tillit til at kommunene finner gode måter å nå disse målene på.

I perspektivmeldingen side 91 fremheves det at;

«Kommunesektoren har et viktig ansvar for helhetlig samfunnsplanlegging. Den lokale samfunns- og arealplanleggingen må ta hensyn til mange langsiktige utfordringer knyttet til eldreomsorg, folkehelse, bomiljø og boligmarked, tilgang på arbeidskraft, og samtidig bidra til å redusere utslipp av klimagasser og unngå nedbygging av natur. Mange valg i arealpolitikken er vanskelig å gjøre om på, for eksempel plassering av skoler og sykehus.

God arealplanlegging vil kunne avlaste offentlig omsorgs- og boligtilbud, ved å legge til rette for boliger og bomiljø som også egner seg for eldre og nærhet mellom hjemmeboende eldre og deres tjenestetilbydere. Det bidrar til å målrette knappe personellressurser til dem som trenger det mest»

Kommunens økonomiske situasjon

Budsjettene for Rødøy kommune legges frem som rammebudsjett. De økonomiske rammene bygger på resultat fra foregående år, revidert budsjett inneværende år, økonomiplan inneværende fireårsperiode, og siste tilgjengelige tertialrapport.

Perspektivmeldingen baserer seg på kommuneøkonomiproposisjonen 2025 og revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2024. Likeledes er de forventede effekter av justert inntektssystem innarbeidet i prognosene. Basert på dette har KS oppdatert sin prognosemodell for skatteinntekter og rammetilskudd for den enkelte kommune, og vi baserer anslagene våre på denne oppdaterte modellen.

Kommunens frie inntekter består av:

- Rammetilskudd fra staten (inklusive utgiftsutjevning)
- Skatteinntekter
- Inntektsutjevningstilskudd (skatteutjevning)
- Eiendomsskatteinntekter
- Inntekter fra konsesjonskraft og andre kraftinntekter
- Inntekter fra havbruk og grunnrenteskatt
- Integreringstilskudd og rentekompensasjon

I perspektivmeldingen for 2025 - 2028 oppgis alle inntektsanslag og utgiftsrammer, med unntak av finansområdet (renter og avdrag), i faste 2024-kroner. Kompensasjon for lønns- og prisvekst (måles av SSB og Finansdepartementet for kommunesektoren) kommer dermed i tillegg til de oppgitte størrelsene. Størrelsen på kompensasjonen framkommer i de årlige statsbudsjetter. Kompensasjon for lønns- og prisvekst gir ikke noe grunnlag for å endre aktivitetsnivået.

Nøkkeltall og status for kommunens økonomi

De økonomiske hovedelementene i regjeringens forslag til kommuneopplegget for 2025 og endringsforslag for 2024 oppsummeres i det følgende;

2024-prisnivå for årene 2025-2028		PROGNOSE				
1000 kr	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	31 895	33 978	34 805	34 806	34 808	34 810
Utgiftsutjevningen	32 913	38 902	39 902	39 902	39 903	39 904
Overgangsordning - INGAR	4 428	-83	-	-	-	-
Saker særskilt ford (inkl. trekk konsesjonskraft, per grunnskole, helsestasjon skolehelse, bamevernsreform, bortfall eiendomsskatt og aravg)	3 673	3 360	3 571	3 571	3 571	3 571
Nord-Norge-tilskudd/Namdals-tilskudd	2 225	2 293	2 293	2 291	2 291	2 291
Småkommunetillegg	6 257	6 526	6 526	6 526	6 526	6 526
Koronapandemi - tilleggsbevilgninger gjennom innbyggertilskuddet og tabell-	84					
Stortinget saldering budsjett 2024		281				
Stortinget opprinnelig saldering budsjett 2018 - 2023	229					
RNB 2018 - 2024 (utenom koronapandemi) m.v.	680	-38				
Sum rammetilsk uten inntektsutj og ekstra skjønn statsforvalter	82 384	85 218	87 098	87 096	87 099	87 103
Netto inntektsutjevning	7 214	7 796	5 392	4 613	4 613	4 613
Sum rammetilskudd for ekstra skjønn fra statsforvalteren	89 598	93 014	92 490	91 709	91 712	91 716
Rammetilskudd - endring i %	1,3	3,8	-0,6	-0,8	0,0	0,0
Skatt på formue og inntekt	33 858	34 734	37 751	38 813	38 813	38 813
Skatteinntekter - endring i %	-0,7	2,6	8,69	2,81	-	-
Sum skatt og rammetilskudd ekskl. ekstra skjønn fra statsforvalteren	123 456	127 700	130 200	130 500	130 500	130 500

Som prognosen viser, vil kommunens rammetilskudd ha en svak reduksjon fra 2024 til 2025. Det forventes imidlertid at økt skatteinngang på formue og inntekt skal kompensere for slik reduksjon. Samlede frie inntekter (sum skatt og rammetilskudd) forventes derfor å øke fra 127,7 mill. i 2024 til 130,2 mill. for 2025.

Inntektssystemet og statlige overføringer

Kommunene har et bredt ansvar for grunnleggende tjenester som er viktige i innbyggernes hverdag. Gode og forutsigbare økonomiske rammer er en forutsetning for at kommunene skal kunne levere de tjenestene som innbyggerne etterspør og har krav på.

Det er gjennom inntektsfordelingen at staten bidrar til å gi kommunen økonomiske rammer for å

levere disse grunnleggende tjenestene og bidra til at vi som kommune har et handlingsrom til å utforme tjenestene i tråd med lokale behov og prioriteringer.

I årene fremover vil handlingsrommet i statsbudsjettet bli mindre. Det blir flere eldre, noe som vil gi en vekst i utgifter til helse- og omsorgstjenester og til pensjonsutbetalinger. For kommunene vil dette bety vekst i utgifter til pleie- og omsorgstjenesten, og at arbeidskraftbehovet øker innenfor sektoren. Samtidig vil det bli relativt færre i yrkesaktiv alder, noe som også betyr at veksten i skatteinntekter vil avta.

På denne bakgrunn vil vi i det følgende oppsummere noen av de grunnleggende styringssignalene som kommer frem gjennom sentrale kilder som legger føringer for den langsiktige inntektsfordelingen til kommunesektoren.

Revidert nasjonalbudsjett 2024 og kommuneproposisjonen 2025

Regjeringens forslag til revidert budsjett for 2024 medfører ingen vesentlige endringer for budsjettopplegget i 2024. Oppdaterte anslag for lønns- og prisveksten viser økt lønnsvekst fra 4,9 prosent til 5,2 prosent, mens prisveksten anslås redusert fra 3,4 prosent til 3,0 prosent. Samlet sett fører dette til at anslaget for den kommunale lønns- og prisveksten (deflator) i 2024 er uendret på 4,3 prosent.

Inntektsrammer for 2025

Regjeringen legger i Kommuneproposisjonen opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter (skatt og rammetilskudd) i 2025 på 5,0 mrd. kroner, hvorav om lag 2,6 mrd. kroner er relatert til forventet økning i tjenesteomfang som følge av befolkningsendringer (demografisk kompensasjon) og økte pensjonskostnader utover prisvekst. Usikkerheten i disse anslagene er større enn normalt, hovedsakelig som følge av stor flyktningetilstrømning og effekten av ny offentlig AFP. Regjeringen varsler derfor at om anslagene for demografi- og pensjonskostnader i kommuneproposisjonen 2025 skulle bli vesentlig endret i løpet av de nærmeste månedene, kan den foreslåtte veksten i frie inntekter på 6,4 mrd. kroner bli endret i forslaget til statsbudsjettet for 2025.

Av veksten i frie inntekter utover demografi og pensjon på om lag 2,4 mrd. kroner er 1,6 mrd. kroner begrunnet i omleggingen av inntektssystemet for kommunene og 0,25 mrd. kroner med behov for økt bemanning i barnehager som følge av økt etterspørsel etter barnehageplasser.

Nytt inntektssystem for kommunene

Inntektssystemutvalget ble nedsatt våren 2020, og skulle foreta en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene. Utvalget la fram sin utredning høsten 2022, og kom med en rekke anbefalinger og forslag til endringer i inntektssystemet.

Regjeringen la i mai 2024 fram et forslag til nytt inntektssystem for kommunene, som får virkning fra 2025 med full innføring fra 2026.

Regjeringen foreslår endringer i nytt inntektssystem ved at inntektsutjevning økes slik at alle kommuner får minst 95 prosent av gjennomsnittlig skatteinntekt. Skatt på utbytte tas ut av skattegrunnlaget til kommunene. Kommunene sin andel av formueskatten halveres og erstattes med mer av inntektskatten.

Utgiftsutjevning oppdateres med nye og endrede kostnadsnøkler. Alle kommunene får fullt basistilskudd. Levekårskriterium får økt vekt.

Regionalpolitiske tilskudd videreføres i all hovedsak med distriktstilskudd i sør og nord. Ny distrikts indeks legges til grunn for beregning av de regionalpolitiske tilskuddene. Veksttilskuddet videreføres,

men med redusert sats. Regionssentertilskuddet avvikles.

Det gjennomføres endringer i ordningen for ressurskrevende tjenester med innføring av to egenandeler for utgifter over innslagspunktet. Det vil si en lik egenandel per innbygger, og deretter en egenandel på 10% av gjenværende utgifter. Endringer i "PU-kriteriet" gir endringer i utgiftsutjevning fordi verdien på PU-kriteriet foreslås redusert. PU-verdien blir fratrasket før tilskuddet til ressurskrevende tjenester beregnes. Redusert verdi på PU-kriteriet (antall personer med psykisk utviklingshemming), gir isolert sett et økt tilskudd. For å motvirke økning i tilskuddet foreslås innslagspunktet økt med om lag 150 000 kroner.

Foreløpige beregninger for effektene av kommuneproposisjonen og nytt inntektssystem 2025 for Rødøy kommune viser at dette vil gi en økning i frie inntekter på om lag 1,872 mill. kr, hvorav største positive endringen kommer frem gjennom endringer i kostnadsnøkler og tabell C samt økning for inntektsutjevning.

Økonomiske utfordringer og muligheter

Driftsutgiftene øker mer enn driftsinntektene

Den økonomiske situasjonen i kommunesektoren har over flere år vært god. Kommunene har hatt en høyere vekst i de frie inntektene, samt større handlingsrom enn forutsatt. Dette må ses i sammenheng med at skatteveksten har blitt sterkere enn anslått. Denne utviklingen snudde i 2023, der 160 kommuner tilsvarende 45 prosent av kommune-Norge hadde negative driftsresultat. Ifølge teknisk beregningsutvalg (TBU), kan lavere driftsresultater blant annet sees i sammenheng med at kommunene har måttet tilpasse seg lavere realinntekter som følge av et høyere kostnadsnivå. Utgiftsveksten for kommunene er særlig knyttet til økte utgifter til sosialhjelp, sterk prisvekst på sentrale varer og tjenester, renteøkning, samt økte kostnader til bosetting av flyktninger fra Ukraina.

Langsiktig bærekraft i kommuneøkonomien

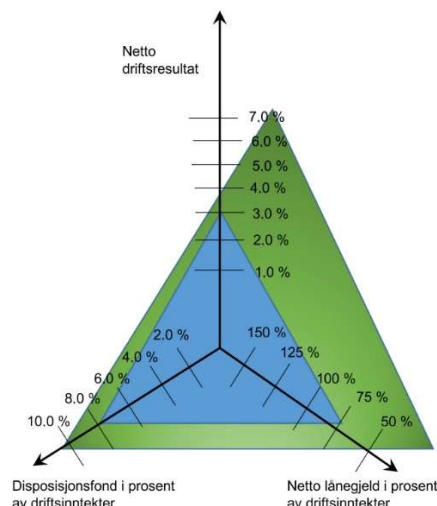
Kommunestyret i Rødøy har vedtatt finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi, i tråd med ny kommunelov. Disse er senere nedfelt i økonomireglementets kapittel 6, i tråd med ny kommunelov. Måltallene bør være langsiktige, realistiske og oppnåelige og de skal bidra til å sikre forsvarlig økonomiforvaltning og økonomisk handlingsevne – kommunal økonomisk bærekraft – over tid. Handlingsreglene er ikke rettslig bindende for budsjetttrammene, men de skal være retningsgivende for budsjettarbeidet.

Rødøy kommune skal med bakgrunn i vedtak i K-sak 079/2023 ha følgende finansielle måltall:

- Netto driftsresultat 7 %
- Disposisjonsfond 20 %
- Netto lånegjeld 75 %

Rødøy kommune har valgt å bruke modellen som er utviklet av Rana kommune og Handelshøgskolen ved Nord universitet i KØB-prosjektet. Denne baserer seg på blant annet riksrevisjonen og teknisk beregningsutvalg (TBU) som også Statsforvalteren har anbefalt. Rødøy kommune tok modellen i bruk i forbindelse med budsjettet for 2020.

Modell: Rana kommune, KØB-prosjektet v/Magne Arild Damsgård

Rødøy kommune står i en særstilling økonomisk gjennom sine ekstra inntekter fra Havbruksfond samt kraftproduksjon. Kommunen har derfor hatt muligheten til å tillate seg et høyere driftsnivå enn sammenlignbare kommuner. Samlet sett gir direkte inntekter fra havbruk samt kraftproduksjonen årlige gjennomsnittlige inntekter på 41,669 Mnok i inneværende økonomiplan periode for årene 2024 til 2027.

Kraftinntektene og inntektene fra Havbruksfondet har hatt følgende utvikling de siste 5 år.

Beløp i hele 1.000	2019	2020	2021	2022	2023
Konsesjonskraft	0	0	3 424	2 122	4 311
Konsesjonsavgift	1 367	-97	148	126	107
Naturressursskatt	1 267	1 227	1 245	1 180	349
Eiendomsskatt	10 121	11 937	13 141	14 380	15 157
Overføring Havbruksfond	7 410	23 842	14 105	38 883	19 341
SUM	20 165	36 909	32 064	56 691	39 265

For å håndtere økt usikkerhet, ubalanse i drifta og hindre videre økning i gjeldsgraden, må kommunen ha tilstrekkelig netto driftsresultat. Disposisjonsfondet må sikres for å bygge opp en økonomisk buffer for å håndtere uforutsette hendelser, ubalanse i drifta, samt øke handlingsrommet. Dette er nødvendig for å sikre kommunens fremtidige satsing på å videreutvikle Rødøysamfunnet.

Kommunens økonomiske opplegg bør i størst mulig grad baseres på at tjenesteleveransen finansieres av løpende overføringer fra staten og egne drifts-inntekter, mens de variable havbruksinntektene og de variable inntektene fra kraftproduksjonen i hovedsak bør gå til utgifter som vedrører kommunens samfunnsutviklerolle og som derigjennom kan styres mer fleksibelt i takt med den faktiske inntektssiden.

Rødøy må de nærmeste årene ha økonomisk evne til å kunne realisere fremtidige planlagte investeringer samtidig som vi må være i stand til å innhente et stadig økende vedlikeholdsetterslep for våre formålsbygg. Dette vil kreve at kommunens egenkapital til å finansiere investeringer økes, for å hindre en ytterlig økning av gjeldsgraden. Alternativt kan investeringsnivået reduseres, noe som vurderes som uheldig, sett opp mot nye behov og det høye vedlikeholdsetterslepet. Gjennom de årlige utbetalingene fra Havbruksfondet bør kommunen, med rette prioriteringer, være i stand til i stor grad å finansiere disse tiltakene uten låneopptak som overstiger de årlige betalte avdrag på eksisterende lån. Dette krever imidlertid en stram budsjett disiplin samtidig som det politisk må gjøres bevisste prioriteringer for å legge til rette for en strukturendring innenfor spesielt de to store sektorene helse og oppvekst.

Status finansielle måltall Q1/24

Regnskapstallene for første tertial 2024 i forhold til vedtatte mål er klare til perspektivanalysen. Disse viser følgende status;

KØB i forhold til vedtatte mål	Mål %	Mål kr	T1 2024	T1 2024 kr	Avvik kr
Netto driftsresultat (perioden)	3,0 %	5 228	-3,7%	-6 448	-416
Disposisjonsfond (av årsbudsjett bto. driftsinnt)	20,0 %	34 859	62,2 %	108 439	73 580
Netto lånegjeld (av årsbudsjett bto. driftsinnt)	75,0 %	130 721	73,5 %	128 173	2 548
Samlet bærekraftavvik					75 712

Som tabellen ovenfor viser så har Rødøy kommune på et overordnet nivå oppnådd bedre måltall enn hva både KØB og KS anbefaler. I sum er den kommunale økonomiske bærekraften beregnet til 75 mill. bedre enn budsjett. Dette sikres imidlertid nesten utelukkende ved at kommunens disposisjonsfond ligger langt over nivå fastsatt i de finansielle måltallene. Netto driftsresultat og netto lånegjeld er under sterkt press i kommunen, noe som klart indikere et behov for å gjennomføre tiltak inne drift samt være varsom med å finansiere fremtidige investeringer gjennom fortsatt store låneopptak.

Kommunedirektøren foreslår å opprettholde de finansielle måltallene som er vedtatt tidligere, og nedfelt i økonomireglementet. Disse kan ligge fast over tid, men bør være gjenstand for vurdering minst hvert fjerde år, helst i første år for nytt kommunestyre.

Investeringer pleie og omsorg

I perspektivanalysen påpekes det at behovet for bygging av fremtidig struktur når det gjelder sykehjemsplasser samt tilbud innenfor bofelleskap og hjemmetjeneste, som følge av utviklingen i befolkningssammensetningen må sees i en større sammenheng. Fremtidig investering i velferdsteknologi og digitale helseløsninger vil samtidig spille en viktig rolle i å effektivisere helse- og omsorgssektoren. Dette underbygges også i anbefalingene fra Azets Consulting AS og KS Konsulentene.

Investeringer oppvekst

Endring av alderssammensetning i kommunen tilsier som vi har sett ovenfor at kommunen må vri ressursbruken – vi må evne «å danse med demografien». Strukturendring innenfor skole er ett alternativ og vil sannsynligvis medføre investeringsbehov i form av nye bygg, og opprusting eller endring av eksisterende bygg.

Omstilling Rødøy 2025

Kommunestyret vedtok gjennom K.sak 085/2021 igangsetting av et omstillingsprosjekt definert som «Omstilling Rødøy 2025». Prosjektgruppen for prosjektet har bestått av formannskapet, kommunedirektør samt ved behov for dette øvrige fra administrasjonen og politikk. Konsulentfirma er i henhold til mandatet leid inn for å se på kommunens drift og mulig endringer som kan gi potensiell innsparing. I denne forbindelse har disse oppdragene blitt tildelt henholdsvis KS konsulentene samt selskapet Azets Consulting AS.

Målet er å gjøre Rødøy kommune i bedre stand til å møte mulighetene og utfordringene som ligger foran oss i forhold til negativ befolkningsutvikling, krevende økonomiske rammebetingelser og høyere krav til tjenestetilbud.

Kommunestyret har bedt om at det etterstrebes å beholde strukturen vi har i dag, med desentralisert skole og to omsorgssentre. Dette representerer naturligvis en begrensning ved de respektive selskapenes prioritering av tiltak.

Prosjektet har hatt som delmål å

- tiltrekke oss ny arbeidskraft og øke antall arbeidsplasser
- redusere årlige driftskostnader i økonomiplanperioden med minimum 4 millioner kroner
- å utrede kommunens reise-, transport- og ventekostnader knyttet til internt transport mellom kommunens øyer og fastland, herunder utrede potensialet i en «samfunnsbåt» for å dekke høyere krav til tjenestetilbud.

Prosjektet skal identifisere tiltak som skal bidra til at Rødøy kommune blir mer effektiv, tillitsskapende og bærekraftig.

Formannskapet, som styringsgruppe for «Omstilling Rødøy 2025», har i arbeidsmøte 24.05.2023 fremmet følgende spesifikke tiltak innenfor Helse og omsorg som skulle utredes:

1. Hvordan kan kommunen levere omsorgstjenester/hjemmetjenester på en ny måte og i større grad i tråd med Leve hele livet reformen, med målsetting om at flere kan bo lengre hjemme og dermed kunne redusere institusjonsdriften. Hvordan kan kommunen organisere seg for å komme nærmere dette målet, og hva vil være utfordringene?
2. Helhetlig gjennomgang av bemanningsplaner og vurdering av ny turnusordning.

Anbefalte strategier og tiltak for å sikre bærekraftig utvikling

Azets Consulting AS

Azets Consulting AS ble engasjert av Rødøy kommune for å bistå i å kartlegge og undersøke omsorgstjenesten. Azets Consulting AS har i sitt arbeide brukt anerkjente metoder og bred involvering av ansatte i alle ledd for å finne gode svar på bestillingen fra Rødøy kommune. De har gjennom denne prosessen kommet frem til følgende anbefalte tiltaksområder:

1. Etablere stilling for IKT leder.
2. Utarbeidelse av en kompetanseplan for helse i Rødøy kommune.
3. Opprette saksbehandling- og forvaltningsansvar for tjenestetildeling.
4. Endring i bemanning, bemanningsstruktur og ressursallokering internt på hvert av omsorgssentrene.

KS Konsulentene

KS Konsulentene har i sin utredning identifisere tiltak som sikrer bærekraft, tillit og effektivitet på kort sikt, og strategier som skal legge et solid grunnlag for at Rødøy kommune leverer gode tjenester, opprettholder tillit mellom folkevalgte og kommunens innbyggere, og har et økonomisk handlingsrom til å møte utfordringer på lang sikt.

Oppsummert gir KS Konsulentene i sin sluttrapport følgende langsiktige og strategiske grep som Rødøy kan ta i dag - for å sikre en fremtidig bærekraft;

- A. Etablere handlingsregel for bruk av havbruksfond som setter tak på bruk av havbruksfond i driften og avsetter midler til nye satsinger
- B. Etablere utviklingsfond for å stimulere til utvikling i lokalsamfunnet og næringsaktivitet med havbruksfondet
- C. Utarbeide en Næringsstrategi
- D. Forsere bruk av teknologi / digitale løsninger , på tvers av tjenester og geografi. Samarbeid med andre kommuner i digitaliseringsnettverk, og undersøke muligheter for prosjektskjønnsmidler fra Statsforvalteren
- E. Jobbe mer systematisk med forebygging. Prioritere forebyggende tiltak – etablere arenaer

for samhandling på tvers av tjenestene - og følge opp effektene av dette i tjenestene. Sikre en felles forståelse av hva forebygging betyr i Rødøy

- F. Samskaping med innbyggere og næringsliv. Invitere innbyggere, frivillighetet, organisasjoner og næringsliv til å løse utfordringer som er viktig. Dette kan være alt fra konkrete problemstillinger som å etablere møteplasser for yngre og/ eller eldre, eller større utfordringer knyttet til for eksempel næringsutvikling
- G. Etablere flere møteplasser (fysisk og digitale), både i tjenestene og som sosiale møterom i et samfunnsutviklingsperspektiv
- H. Kartlegge eksisterende formålsbygg, behov for disse og hvordan arealene kan utnyttes til alternative formål. Bygge om i stedet for å bygge ned?
- I. Utarbeide en plan for avhending av overflødig eiendomsmasse og rullerende vedlikeholdsplan for formålsbygg som ikke skal avhendes
- J. Fullføre og følge opp temaplaner for de største virksomhetsområdene Helse og omsorg og Oppvekst, for å sikre strategisk retning og felles mål bilde

Implementering av en del av de tiltakene som skisseres av Azets Consulting AS og KS Konsulentene vil åpenbart kreve så vel administrativ kløkt, politisk samling og mot, samt evne til å samle lokalsamfunnet om felles strategiske mål.

Beskrivelse av ulike politisk prioriterte områder

K-sak 49/2024 Omstilling Rødøy 2025 - oppfølging og anbefaling av tiltak skisserer følgende prioriterte områder som skal prioriteres og følges opp av administrasjonen.

Vedtak:

1. *Følgende tiltak følges opp administrativt jfr. saksutredningen, og ligger innenfor sektorens økonomiske ramme i dag:*
 - *Det holdes fokus på IKT kompetanse under utlysning av stillinger i Helse og omsorg.*
 - *Det opprettes egen budsjettpost for velferdsteknologi og digital utvikling, dette legges inn i budsjettet for 2025.*
 - *Det utarbeides egen kompetanseplan for Helse- og omsorgstjenesten. Arbeidet starter umiddelbart.*
 - *Det ansettes egen saksbehandler i Helse- og omsorgstjenesten.*
 - *Ny beregning av selvkost med virkning fra budsjettår 2025.*
2. *Kommunestyret mener bestillingen fra styringsgruppa for «Omstilling Rødøy 2025» av 24.05.23 ikke er svart godt nok ut i saksfremlegget. Formannskapet forventer en framdriftsplan for gjennomføring av tiltak til kommunestyrets møte i juni, for:*
 - *Utredning av nye soneinndelinger, i tråd med Leve hele livet-reformen, med mål om å kunne bo hjemme lengre i de ulike kretsene i kommunen og Helhetlig gjennomgang av bemanningsplaner og turnusordninger*
 - *Fleksibel bruk av bemanning ved institusjon og i hjemmetjeneste*
 - *Oppdatert tidsplan for ferdigstilling av vedtatte helse- og omsorgsplan og plan for «Leve hele livet»*
3. *Formannskapet og administrasjonen jobber videre med mulig samarbeid med Lurøy kommune rundt omsorgstjenester.*
4. *Formannskapet som styringsgruppe skal ha jevnlig oppdatering i saken, og det skal rapporteres om framdriften i saken til hvert kommunestyremøte.*
5. *Formannskapet vil i det videre arbeidet om nødvendig komme med flere tiltak som skal utredes.*

Risiko- og sårbarhetsanalyse

En risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse) er et viktig verktøy for å identifisere og vurdere mulige risikoer og sårbarheter i kommunens omstillingsarbeid. En slik grundig ROS-analyse kan derfor bidra til at organisasjonen håndtere omstillingsprosessen mer effektivt, reduserer risikoene og øker sjansen for suksess.

Ved omstilling i en organisasjon er det ofte store endringer som kan påvirke mennesker, teknologi, økonomi, og operasjonelle forhold. En ROS-analyse hjelper derfor med å avdekke områder hvor det er nødvendig med tiltak for å redusere risikoene.

Oppsummering av Perspektivmelding for Rødøy kommune

Perspektivmeldingen er som vi har sett et viktig strategisk verktøy som analyserer fremtidige utfordringer og muligheter for kommunen. Den tar sikte på å gi et langsiktig perspektiv på hvordan kommunen kan tilpasse seg endringer innen demografi, økonomi, klima og velferdstjenester, med fokus på bærekraftig utvikling. I det følgende vil vi oppsummere de mest sentrale utfordringer som kommunen vil måtte forholde seg til i den nære fremtid.

1. Befolkningsutvikling og Demografi

Aldrende befolkning: Meldingen viser at kommunen står overfor en betydelig aldring av befolkningen, som vil føre til økt etterspørsel etter helse- og omsorgstjenester. I tillegg vil andelen av den arbeidsdyktige befolkningen reduseres, noe som kan føre til lavere skatteinntekter.

Tilflytting og Innvandring: En viktig forutsetning for å lykkes med fremtidige leveranser av bærekraftige offentlige tjenester er hvordan kommunen evner å tiltrekke seg nye innbyggere. Særlig gjelder dette for unge og familier, for å opprettholde en balansert befolkningssammensetning. Meldingen understreker viktigheten av boligpolitikk, gode skole- og fritidstilbud, og integreringstiltak for å støtte dette.

2. Økonomisk Bærekraft og Utfordringer

Skatteinntekter og Statlige Overføringer: Kommunens inntekter vil i stor grad være avhengige av utviklingen i antall skattebetalere og statlige overføringer. Økt press på utgifter, spesielt innen helse- og omsorgssektoren, kan skape økonomiske ubalanser i drift om ikke effektiviseringsstiltak iverksettes. Inntekter fra Havbruksfons samt kraft vil også i fremtiden være viktige tilleggsinntekter for Rødøy kommune. En langsiktig forvaltning av disse særinntektene vil være avgjørende for kommunens evne til å gjennomføre nødvendige strukturendringer samt sikre en nødvendig modernisering av Rødøy-samfunnet.

Effektiv Ressursbruk: For å møte fremtidige økonomiske utfordringer, anbefaler meldingen innovasjon i tjenesteleveringen, som digitalisering av tjenester og samarbeid mellom kommuner for å oppnå stordriftsfordeler. Det legges også vekt på betydningen av å redusere administrasjonskostnader samt en effektiv forvaltning og fornying av kommunens formålsbygg.

3. Infrastruktur, Næringsutvikling og Arbeidsmarked

Investering i Infrastruktur: Meldingen viser behovet for kontinuerlige investeringer i infrastruktur, som oppgradering av veier, samferdselstilbud på sjø, kollektivtransport, og utvikling av bredbånd og digitale tjenester for å støtte både innbyggere og næringslivet. Dette vil bidra til å kunne sikre tilgangen på tjenester og arbeidsplasser.

Tilrettelegging for Næringsutvikling: En bærekraftig fremtid krever et aktivt næringsliv. Kommunen bør jobbe med å skape attraktive forhold for bedrifter gjennom næringsarealer, gunstige rammevilkår,

og samarbeidsprosjekter mellom offentlig og privat sektor. Utvikling av lokale arbeidsplasser vil bidra til økt sysselsetting og redusert pendling.

4. Klima, Miljø og Bærekraft

Klimatilpasning: Kommunen må forberede seg på konsekvensene av klimaendringer, som mer ekstreme værforhold og flomrisiko. Dette krever tilpasning av arealplanlegging, inkludert flomsikring og grønne områder. Videre må kommunen arbeide med å redusere utslipp gjennom energieffektivisering, grønn transport, og satsing på fornybare energikilder.

Bærekraftige Løsninger: Bærekraft står sentralt i perspektivmeldingen, med anbefalinger om at kommunen skal ta en ledende rolle i å fremme miljøvennlig praksis både i offentlig sektor og blant innbyggere og næringsliv. Dette inkluderer sirkulærøkonomi, avfallshåndtering, og investeringer i grønn teknologi.

5. Velferdstjenester og Sosial Inkludering

Helse- og Omsorgstjenester: En aldrende befolkning vil kreve en betydelig økning i omsorgstjenester. Meldingen legger vekt på behovet for å fokusere på effektiv drift av kommunens institusjonsdrift, styrke hjemmebaserte tjenester, utvikle nye former for eldreomsorg, og utnytte teknologiske løsninger som velferdsteknologi for å effektivisere tjenestene.

Utdanning og Oppvekst: Det er viktig å sikre et godt barnehage- og skoletilbud som støtter både barnas læring og foreldrenes mulighet til å delta i arbeidslivet. En kraftig reduksjon i antall elever i skolepliktig alder vil medføre et behov for strukturelle endringer innen oppvekstsektoren. Meldingen understreker også behovet for et inkluderende miljø som fremmer likestilling og like muligheter for alle barn, uavhengig av bakgrunn.

Sosiale Ulikheter: Et økende fokus på å redusere sosiale forskjeller og forebygge utenforskap er avgjørende for å sikre sosial bærekraft og god inkludering i kommunen. Tiltak som inkluderer integrering av innvandrere, arbeidsmarkedstiltak for utsatte grupper, og styrking av fritidstilbud vil bidra til å bygge et mer inkluderende lokalsamfunn.

6. Politisk Styring og Strategisk Planlegging

Langsiktig Planlegging: Meldingen oppfordrer til helhetlig og langsiktig planlegging som er tilpasset fremtidige utfordringer. Kommunen må være forberedt på å tilpasse seg raskt endrede forhold, både økonomisk og samfunnsmessig, gjennom fleksible strategier og effektive styringsverktøy. Dette vil ventelig utfordre kommunens evne for i fremtiden å kunne levere fullverdige tjenester ovenfor samtlige av kommunens 14 grunnkretser.

Samarbeid og Partnerskap: For å lykkes med de langsiktige målene, må kommunen styrke samarbeidet med andre kommuner, regioner, næringslivet og frivillige organisasjoner. Dette vil skape synergieffekter og sikre bedre utnyttelse av ressurser

Vedlegg

Folkehelseprofil Rødøy kommune 2024

<https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>

Oppvekstprofil Rødøy kommune 2024

<https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>

KOSTRA og nøkkeltall 2023

KOSTRA står for KOMMune-STat-RAPportering der formålet er å samordne og effektivisere all rapportering fra kommunene til staten, samt sørge for relevant styringsinformasjon om kommunale tjenester. Informasjon om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder registreres og sammenstilles, for å gi relevant informasjon til beslutningstakere og andre, både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal tjene som grunnlag for analyse, planlegging og styring, og herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. Noen sentrale nøkkeltall finnes bearbeidet i følgende link;

SENTRALE ANALYSER OG NØKKELTALL

<https://kostraanalyse.no/nokkeltall>

Rødøy kommune benytter Framsikt ved rapportering og analyse. Det er på denne bakgrunn tilgjengelig for kommunens administrasjon samt politikk utvidede analyser gjennom bruk av Framsikt.

Referanser

ANSLAG FOR KOMMUNENS FRIE INNTEKTER

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/frie-inntekter/frie-inntekter-2024/id2996293/#/nordland/rodoy>

KOMMUNEPROPOSISJONEN 2025

<https://www.regjeringen.no/contentassets/01bad17d2fb64eefae58814b5684a19c/no/pdfs/prp202320240102000dddpdfs.pdf>

Eksterne analyser og rapporter

«OMSTILLING RØDØY 2025» -SLUTTLIVERANSE KS KONSULENTENE MED ANALYSE, INNSIKT OG FORSLAG TIL TILTAK

https://www.rodoy.kommune.no/f/p2/iaceb342d-8686-4365-b49d-2c0322d16d91/fsak-2024_032-vedlegg-sluttliveranse-ks-konsulent.pdf

AZETS CONSULTING AS - KARTLEGGING OG UNDERSØKELSE AV DAGENS OMSORGSTJENESTE OG DETS FUNGERING

https://www.rodoy.kommune.no/f/p2/ief4a0e39-edd9-4608-9df9-84ccac448202/fsak-2024_032-vedlegg-sluttrapport-azets-consulting.pdf

KALKULATOR FOR LERERNORM

<https://gsi.udir.no/registrering/kalkulatorer/gruppestorrelse2/>

UNGDOM I NORD – STATUS OG UTVIKLING

<https://www.kbnn.no/artikkel/ungdom-i-nord-status-og-utvikling>

BOKOSTNADSINDEKSEN 2023

<https://www.huseierne.no/huseiernes-bokostnadsindeks/>